મહામંત્રના સાચા પરિણામની કદર

શાસ્ત્રોમાં આ મહામંત્રનો અપૂર્વ મહિમા

ચૌદ પૂર્વોનો સાર, સકલ જિનશાસનનો સાર, આરાધનાનો પ્રાણ, જન્મતાં-મરતાં, જાગતાં-ઊંઘતાં હરઘડીએ સ્મરણ કરવા લાયક— વગેરે ઘણાં વિશેષણોથી નવાજ્યો છે.

[illegible] આરાધકોમાંના કેટલાક કંસારાના કબૂતરની પેઠે એવા રીઢા પણ થઈ ગયા હોય છે કે—

" अति परिचयादवज्ञा " અગર " ઘરનો જોગી જોગટો, અને પારકો જોગી સિદ્ધ " તેમજ तुलसी कबहु न जाइये.अपने देहके गाँव । दास गया, तुलसी गया, रत्ना कुलमांथा नाँव । "ની લૌકિક કહેતી મુજબ—

બીજા મંત્રો પ્રતિ લક્ષ્ય હજી ખેંચાય છે, તેને ગણવા માટે થોડું ઘણું પણ શ્રદ્ધા, એકાગ્રતા, મર્યાદા આદિનું બળ ઉમેરી શકાય છે.

પણ શ્રી **મહાનિશીથસૂત્ર, શ્રી પ્રવચન સારોદ્ધાર** અને પ્રાચીન **મંત્રાક્ષર માતૃકાના** અનેક ગ્રંથોના આધારે—

સકલ મંત્ર-યંત્ર-તંત્રોની ઉત્પત્તિનું સ્થાન-અપૂર્વશક્તિઓના વિકાસના કેન્દ્ર સમા—

શ્રી નવકાર મહામંત્ર ગણતી વખતે સામાન્ય પણ સ્થિરતા કે એકાગ્રતા ટકાવી શકતા નથી.

કેટલા દુઃખની અને વિચારણાની આ વાત છે?

પણ આના ઊંડાણમાં તપાસતાં તે આરાધકોથી આવી મનોદશા થવાના ઘણાં કારણો પૈકી મહત્ત્વનું એક કારણ એ

ણુ જણાય છે છે કે આ મહામંત્રને જેવા યથાર્થ સ્વરૂપમાં
ોળખવો જોઈએ. જેવી આદર્શ પદ્ધતિથી આની ઉપાસના કરવી
ોઈએ, તે બધું કાળ-બળ આદિના કારણે અલ્પ થવાથી એકલી
દ્ધાના બળે કરાતી ક્રિયાઓ કાળાંતરે પાણી વિનાના બીજની માફક
ુષ્ક થઈ રહે છે.

તેમ શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રને ગણવા-આરાધવાની ક્રિયા
ાછળ રહેલી શ્રદ્ધાને સજીવ રાખવા માટે જરૂરી માર્મિક-તલસ્પર્શી
ના સ્વરૂપની માહિતી, જાપ-પદ્ધતિ, આરાધના-વિધિ-વગેરે કેટલાક
ૌલિક તત્ત્વોની ખામી પડી જવાથી શ્રદ્ધાનો ક્યારો ગુરુગમથી
ેળવાતા જ્ઞાનરૂપ જળના યોગ્ય સિંચન વિના શુષ્કપ્રાય કેટલાક
ારાધકોમાં થઈ જવા પામ્યો છે.

જો કે તેવી શ્રદ્ધા પણ જીવનને ઉન્નત બનાવવામાં મહત્ત્વનો
ાગ ભજવે છે. કેમકે શ્રદ્ધા એ ક્યારો છે, ક્રિયા એ બીજ
ે અને જ્ઞાન એ પાણી છે, તેથી શ્રદ્ધારૂપ ક્યારો બનેલો
ૈયાર હોય તો ગમે તે વ્યક્તિ જ્ઞાનનું પાણી સીંચી દે. અને
ક્રિયાના બીજને તુર્ત વિકસવાનો અવસર મળી આવે છે.

પણ તાત્કાલિક-ફલની દૃષ્ટિએ અથવા વિવેકપૂર્વક આરાધનાના
્યવસ્થિત પ્રકારની અપેક્ષાએ આવી સુકાઈ ગયેલ ક્યારા જેવી
શ્રદ્ધામાં જેટલું બને તેટલુ જલ્દી સદ્‌ગુરુની નિશ્રાએ જ્ઞાનનું પાણી
ેડી સ-જીવનતા લાવી ચાલુ આરાધનાને સફળ કરવા તૈયાર રહેવું
જોઈ એ.

આટે આ પુસ્તકમાં શ્રી નવકાર મહામંત્રની આરાધના કેવી
રીતે કરવી? તેની શક્તિઓને જીવનમાં કેવી રીતે વિકસાવવી?
વગેરેનો આછો ખ્યાલ આપવાનો શુભ સંકલ્પ છે.

卐

શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રની આરાધના

સામાન્યથી ઉત્તમ ગણાતી પણ દરેક ચીજ યોગ્ય રીતે અપનાવ્યા વિના યોગ્ય ફળ આપી શકતી નથી; જેમકે કલ્પવૃક્ષ, ચિંતામણિ વગેરે ઉત્તમ પદાર્થો યોગ્ય-પૂજોપચારની અને રાજા-મહારાજા વ્યાવહારિક મોટા માણસો સેવા-ભક્તિની અપેક્ષા રાખે છે.

એટલે તમામ ધર્મની આરાધનાના પ્રાણરૂપ **શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રની** આરાધના દ્વારા આત્મ-શક્તિઓને વિકસિત કરવા માટે તેને શાસ્ત્રીય-પદ્ધતિએ અપનાવવો જોઈએ.

જૈનશાસનની મર્યાદા પ્રમાણે જ્ઞાનાચારની મર્યાદાઓ પ્રમાણે ગ્રહણ કરાતું જ્ઞાન પરંપરાએ કર્મ-નિર્જરાનું પરમ ફળ આપનાર બની સમ્યક્જ્ઞાનરૂપ બને છે.

તેથી **શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રને** જ્ઞાનાચારની પવિત્ર મર્યાદાઓને ધ્યાનમાં રાખી ગુરુમુખે ગ્રહણ કરી વિધિપૂર્વક તેના જાપ આદિની પ્રવૃત્તિ કરવાથી આત્મ-શક્તિઓનો શીઘ્ર વિકાસ થાય છે.

વળી **શ્રી મહાનિશીથઆદિ** આગમોમાં જ્ઞાનાચારની પવિત્ર મર્યાદાઓ (ઉપધાન-વહન આદિ)નું મહત્ત્વ શ્રુતજ્ઞાન મેળવવા માટે ઘણી રીતે વર્ણવ્યું છે.

ટૂંકમાં **શ્રીનવકાર મહામંત્રને** યોગ્ય રીતે અપનાવવા માટે શાસ્ત્રકાર ભગવન્તોએ શાસ્ત્રોમાં ત્રણ માર્ગ બતાવ્યા છે.

*** શ્રી પંચ મંગલ મહાશ્રુતસ્કંધના (૧૮ દિવસનાં ઉપધાન વહન કરવાં.**

* વીશ દિવસ આંબિલ કરી રોજના પાંચ હજાર (સફેદ ફૂલથી). જાપ કરવો.
* નવ દિવસ એકાસણા કરી શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુતપની આરાધના કરવી.

સામાન્યથી વિચારતાં આ ત્રણને શ્રી નવકાર મહામંત્રની ઉત્કૃષ્ટ, મધ્યમ અને જઘન્ય આરાધના ગણી શકાય

આ પુસ્તકમાં જઘન્યથી શ્રી નવકાર-મહામંત્રની આરાધના રૂપ શ્રી નવકાર લઘુતપ (કે જેને આ-બાલ-ગોપાલ બધા આચરી શકે)ની શાસ્ત્રીય-પદ્ધતિપૂર્વક આરાધના સંબંધી વિચાર કરવાનો સંકલ્પ છે.

સહુ ધર્મપ્રેમી આરાધક-આત્માઓ આ રીતે શ્રી નવકાર મહામંત્રની શક્તિઓને યથાયોગ્ય વિકસિત થવા માટેની મૌલિક ભૂમિકાનું સંપાદન કરે એ જ શુભ કામના છે.

શ્રી નમસ્કારમહામંત્ર મહિમા

किं एस महारयणं ? किं वा चिंतामणि व्व नवकारो ?
किं कप्पद्दुमसरिसो ? न हु ! न हु ! ताणं वि अहियवरो !!!॥

"પરમેષ્ઠી નમસ્કાર એ શું મહારત્ન છે ? અથવા ચિંતામણી સમાન છે ? અથવા કલ્પવૃક્ષ સમાન છે ? નહીં ! નહીં ! એ તો તે સૌથી પણ અધિકતર છે. ચિંતામણીરત્ન અને કલ્પતરૂ વગેરે એકજ જન્મમાં સુખના હેતુ છે જ્યારે શ્રેષ્ઠ એવો નવકાર તો સ્વર્ગાપવર્ગને આપનારો છે."

શ્રી નમસ્કારમહામંત્રની ઉત્તમતા

- "પરમેષ્ઠી નમસ્કાર" એ ગુણ-રાગનું પ્રતીક છે. એનાથી ગુણ-રાગ ન હોય તો જાગે છે, અને હોય તો વધે છે.
- અંતરાત્મ-ભાવને લાવનાર, તેને ટકાવનાર, વધારનાર અને છેવટે પરમાત્મ-ભાવ સુધી પહોંચાડનાર "પરમેષ્ઠી નમસ્કાર" છે.
- માર્ગાનુસારીની ભૂમિકાથી માંડી સર્વ સમ્યગ્દૃષ્ટિ, દેશવિરતિધર અને સર્વવિરતિધર જીવોનું "પરમેષ્ઠી નમસ્કાર" એ પરમ આવશ્યક કર્તવ્ય રૂપ છે.

卐

दिवा रात्रौ सुखे दुःखे, शोके हर्षे गृहे बहिः ।
क्षुधि तृप्तौ गमे स्थाने ध्यातव्याः परमेष्ठिनः ॥

ભાવાર્થ :— દિવસે કે રાત્રે, સુખમાં કે દુઃખમાં, શોકમાં કે હર્ષમાં, ઘેર કે બહાર, ભૂખમાં કે તૃપ્તિમાં, જવામાં કે રહેવામાં પરમેષ્ઠીઓનું ધ્યાન ધરવું જોઈએ.

મનનું ત્રાણ કરે તે મંત્ર. અશુભ વિકલ્પોથી મનને દૂર રાખી શુભ વિકલ્પો ઉપજાવવાની શક્તિ શ્રી નવકારમાં અદ્ભુત છે. તેથી તે મહામંત્ર છે.

અનેક પ્રાચીન હસ્તલિખિત પ્રતો. તપાવલી, શ્રી આચારદિનકર આદિ અનેક આચાર-ગ્રંથો તેમજ જાપ-ધ્યાન બલે ઉપજેલ મૌલિક-સંવેદનાદિ-બલે સંકલિત

શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર (લઘુ) તપ વિધિ

પૂર્વ તૈયારી :—

મંગલ-દિને મંગલ-મુહૂર્તે (કૃષ્ણપક્ષની તેરશથી સુદ બીજ સુધીના દિવસોમાં) પૂર્વદિશાએ જ્ઞાનની સ્થાપના સાથે "શ્રીનમસ્કાર મહામંત્ર આરાધના મંદિર"ની ભવ્ય રચના કરવી.

ત્રણ છોડ (ચંદરવા) બાંધી વચ્ચે સિંહાસનમાં * શ્રીપાર્શ્વનાથપ્રભુની ભવ્ય + પ્રતિમા(પાષાણની અગર ધાતુની) પધરાવવી.

---

* શ્રીપાર્શ્વનાથપ્રભુની મૂર્તિનો સંયોગ અનુકૂળ ન હોય તો પ્રભુમહાવીરદેવ, શ્રીશાંતિનાથપ્રભુ, શ્રીનેમિનાથપ્રભુ ઋષભદેવપ્રભુ (કમસર = એક ન મળે તો બીજા)ની પ્રતિમા પધરાવી શકાય.

+ પ્રતિમાજી ૯ ઇંચના ઓછામાં ઓછા હોવા જોઈએ, વધારે હોય તો વાંધો નહિ, પંચતીર્થી હોય તો અત્યુત્તમ, પણ તેમાં અંદરની મૂળ પ્રતિમા ૯ ઇંચથી નાની ન જોઈએ.

પ્રભુજીની જમણી બાજુ શ્રીમહાનિશીથસૂત્ર અને ડાબી બાજુ શ્રીભગવતીસૂત્ર પધરાવવું.

આની આગળ ચોરસ (ચાર ખૂણે વાંસડા વગેરે ઊભા કરી માંડવો રેશમી વસ્ત્રો-સાડી વગેરેથી બનાવી સન્મુખ અને બં પડખે કમાન-તોરણ બનાવી, મધ્ય ભાગે ચંદરવો બાંધી, ઉચ્ચ આસન પર શ્રીનવકાર-મહામંત્ર મહિમાનો પટ પધરાવવો તેની આગળ श्रीनमस्कार–माहात्म्यम् (શ્રીસિદ્ધસેનાચાર્યકૃત) તથા પૂ. ધ્યાનસ્થ સ્વર્ગત આગમોદ્ધારકશ્રીની સંપાદિત श्रीनमस्कारमाहात्म्यम् ની પ્રત પધરાવવી.

માંડવામાં શ્રીનવકાર-મહામંત્રના અપૂર્વ માહાત્મ્ય અને માર્મિક-સ્વરૂપને પ્રતિપાદન કરનારા નીચે મુજબના આગમો-ગ્રંથો અને પુસ્તકો (જેટલા શક્ય હોય તેટલા-પણ નીચે લીટી કરેલ ગ્રંથો ખાસ) પધરાવવા.

આગમો

- શ્રી આવશ્યકનિર્યુક્તિ (મૂળ)
- શ્રી વિશેષાવશ્યક ભાષ્ય (ભા. ૧ થી ૮)
- શ્રી આવશ્યકસૂત્ર ચૂર્ણિ (ભા. ૧-૨)
- શ્રી આવશ્યકસૂત્ર હારિ. વૃત્તિ (ભા. ૧-૨-૩)
- શ્રી આવશ્યકસૂત્ર મલય. વૃત્તિ (ભા. ૧-૨-૩)
- શ્રી ઉપાસકદશાંગસૂત્ર
- શ્રી પ્રકીર્ણકદશક
- શ્રી વ્યવહારસૂત્ર
- શ્રી ઓઘનિર્યુક્તિ
- શ્રી ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર
- શ્રી દશવૈકાલિકસૂત્ર આદિ

સિદ્ધાન્ત ગ્રંથો

- શ્રી શ્રાદ્ધદિનકૃત્યસૂત્ર (ભા. ૧-૨
- શ્રી ચૈત્યવન્દન ભાષ્ય ટીકા
- શ્રી પ્રવચનસારોદ્ધાર (ભા. ૧-૨
- શ્રી પંચપરમેષ્ઠિગુણમાલા
- શ્રી યોગશાસ્ત્ર-સટીક

* શ્રી આચારદિનકર ભા. ૧-૨
* શ્રી નમસ્કાર પટલ
* શ્રી નમસ્કારાવલિકા
* શ્રી નમસ્કારમહામંત્રપંજિકા
* શ્રી " " બાલાવબોધ
* શ્રી નમસ્કારમાહાત્મ્યમ્ (શ્રી સિદ્ધસેનાચાર્ય કૃત)
* શ્રી નમસ્કારસ્તવસ્વોપજ્ઞવૃત્તિ આદિ
* શ્રી નમસ્કારસ્વાધ્યાય પ્રાકૃત સંસ્કૃત

પ્રકીર્ણ ગ્રંથો

* શ્રી ઉપસર્ગહરસ્તોત્રવૃત્તિ
* શ્રી અનેકાર્થ રત્ન મંજૂષા
* શ્રી ઉપદેશસાર ગ્રંથ
* શ્રી વિધિમાર્ગપ્રપા
* શ્રી કહારયણકોસો
* શ્રી ઉપદેશપ્રસાદ (ભા ૧-૨-૩-૪)
* શ્રી ઉપદેશપદ (ભા. ૧-૨)
* શ્રી સુકૃતસાગર (પેથડચરિત્ર)
* શ્રીચન્દ્રકેવલી ચરિત્ર
* શ્રી સુદંસણાચરિયં
* શ્રી પરિશિષ્ટ પર્વ આદિ...

આ સિવાય શ્રી **નમસ્કારમહામંત્ર**ના મહિમાને સૂચવનાર તેમજ તેની લોકોત્તરતા જણાવનાર વિવિધ સુંદર નાના-મોટા સુંવચનોના લખાણો તથા આરાધનાને લગતા ભાવવાહી સુંદર ચિત્રો-પટો વગેરેથી આરાધનાના ભાવોલ્લાસને અપૂર્વ રીતે પ્રગટાવનારૂં સુંદર વાતાવરણ તૈયાર કરવુ

આ ઉપરાંત **શ્રી નવકાર મહામંત્ર**ને શાસ્ત્રીય-રીતે સમજવા માટે જરૂરી અર્વાચીન સાહિત્યને પણ એક બાજુ પધરાવવું, કે જેને આરાધક આત્માઓ અવસરે વાંચી પોતાની આરાધનાને વધુ નિર્મલ અને ભાવવાહી બનાવી શકે.

શ્રી નવકાર મહામંત્રને લગતું અર્વાચીન સાહિત્ય

૧ શ્રી મન્ત્રરાજ ગુણકલ્પ મહોદધિ (બીકાનેરના જૈનેતર વિદ્વાને પ્રાચીન જૈનાચાર્યની ટીકાના આધારે લખેલ છે.)

પંચકના પિંડને (શરાવલું ઉપર આવી શકે તે રીતે) પધરાવવો.

પછી તાંબાનું દીપપાત્ર (શરાવલું) સવા શેર ઘી માય તેવું છબાવાળું ધોઈ, ધૂપી, કંકુથી તેમાં પ્રતીક કરી કુસુમાંજલિ અને ચોખાથી ત્રણ નવકાર ગણી વધાવી, સોપારી એક, રૂપિયો સવા, પંચરત્નની પોટલી એક, હાથમાં રાખી ૭ નવકાર અને " ૐ હ્રૂઁ વ્લીઁ अर्हं णमो जिणाणं त्रियमयाणं " ત્રણ વખત ગણી સોપારી વગેરે શરાવલામાં પધરાવવું. પછી મીંઢલ-મરડાશીંગી-વાળી નાડાછડી હાથમાં રાખી ત્રણ નવકાર અને સાત વાર " ૐ ह्रूं अरिहंत सिद्धायारय उवज्झाय सव्वसाहू " ગણી દીપક પધરાવનારના હાથે તથા શરાવલાને ઉચ્ચ શ્વાસે એક નવકાર ગણી બાંધે.

પછી ૯ તારની દીવેટને અને ઘૃતપાત્ર પર નવકાર 'चत्तारि-मंगलं.' ગણી દીવેટને શરાવલામાં પધરાવી ૯ નવકાર ગણવાપૂર્વક અખંડ-ધારાથી ઘૃત-પૂરણ કરે, તે વખતે ક્રિયાકારક નીચેનો શ્લોક બોલી ૨૭ ડંકા થાળીના વગાડે.

" ૐ घृत मायुर्वृद्धिकरं, भवति परं जैन दृष्टिसम्पर्कात् ।
तत्संयुक्तः प्रदीपः पातु सदा भावदुःखेभ्यः स्वाहा ॥

પછી ધૂપથી ચાલુ દીવામાંથી જ્યોતિ લઈ મનમાં ૧૧ નવકાર ગણી દીવો પ્રકટાવવો. તે વખતે ક્રિયાકારક નીચેનો શ્લોક બોલી ૭×૩=૨૧ ડંકા વગાડે.

" ૐ अर्हँ पञ्चज्ञानमहाज्योतिर्मयाय ध्वान्तघातिने ।
द्योतनाय प्रतिमाया दीपो भूयात् सदाऽर्हते "

પછી પ્રગટ થયેલ દીપકને સાચવીને થાળીમાં પધરાવીને ૨૭×૪=૧૦૮ ડંકા વગાડવા સાથે ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ સ્થાપનાની

જમણી બાજુએ આરાધનામંદિરમાં પ્રથમ પધરાવેલ ગોમય-પંચકના પિંડ પર સાચવીને દીપકને સ્થિર કરી પધરાવે.

દર પ્રદક્ષિણામાં દીપક પધરાવનાર ત્રણ નવકાર અને ક્રિયા-કારક નવ વાર [1]મૂળ-મંત્રનો જાપ કરે પછી દીપક પધરાવનાર અને ક્રિયાકારક અભિમંત્રિત વાસક્ષેપ લઈ ત્રણ નવકાર અને નીચેનો મંત્ર ઉદ્‌ઘોષણાના સ્વરે બોલી (શક્ય હોય તો બધાને બોલાવી) વાસક્ષેપ દીપકની આજુબાજુ નાખવો. પછી પરમેષ્ઠીમુદ્રા-અને શંખમુદ્રા દર્શાવવી.

ॐ पृथिव्य-प्र-तेजो-वायु-वनस्पति-त्रसकायाः एक-द्वि-त्रि-चतु-पञ्चेन्द्रियाः तिर्यङ्-मनुष्य-नारक-देवगतिगताः चतुर्दशरज्ज्वात्मकलोकाका-शनिवासिनः इह जिनार्चने कृतानुमोदनाःसन्तु, निष्पापाः सन्तु, निरपायाः सन्तु, सुखिनः सन्तु, प्राप्तकामाः सन्तु, मुक्ताः सन्तु बोधमाप्नुवन्तु ह्रां ह्रीं श्रीं क्लीं वषट् ॐ ह्रीं नमः स्वाहा ”

આ રીતે અખંડ-દીપકની સ્થાપના કરવી.

મંગલકુંભ સ્થાપન વિધિ:-

અષ્ટમંગલ ચિતરેલો શુદ્ધ ઘડો લઈ, તેને પસલીમાં રાખી, ત્રણ નવકાર ગણી જલમિશ્રિત કરેલ, કંકુથી ઉપરના ભાગે ત્રણ બાજુ થી નવકારના ત્રણ પ્રતીક (તે તે પદોના સ્મરણ સાથે) કરવા, પછી ૧૦૮ તારવાળી નાડાછડી, ૨૭ નવકાર અને ૯ પશ્ચાનુ-પૂર્વી નવકાર ગણીને ગ્રીવાસૂત્ર તરીકે તે ઘડાના કંઠસ્થાને બાંધવી.

પછી પાસેજેની સ્થાપના કરાવવાની હોય તેને સજોડે (સપત્નીક) ઊભા રાખી તેમના હાથમાં ૧૧ રૂપિયો, સોપારી, ૧૦૮ નવકાર ગણેલ ચોખાના અખંડ ૧૦૮ દાણા (એક એક દાણા ઉપર એક

---

૧. મૂળ મંત્ર માટે જુઓ પરિ. ૪ થું.

વર્ધમાન-વિદ્યાનો કે ગણિમંત્રનો વાસક્ષેપ ૩ નવકાર ગણી નાખી ૧ા શેર ચોખાની ઢગલી ૭ નવકાર ગણી ઉચ્ચ શ્વાસે નવકાર ગણવા સાથે ૭×૩=૨૧ થાળીના ડંકા સાથે તે બન્ને હાંડા પધરાવવા.

બાદ ક્રિયાકારક ૩ નવકાર અને નીચેની ત્રણ ગાથાઓ બોલી બધાને ૭ નવકાર મનમાં ગણવાનું કહે, પછી ૨૭×૪=૧૦૮ થાળીના ડંકા વગાડવા.

શ્રીનમસ્કારમહામંત્રના માર્મિક સ્વરૂપને જણાવનાર ચાર નામો

૧ આગમિક=શ્રી પંચમંગલ મહાશ્રુતસ્કંધ (સચૂલિક):—
આ નામ શ્રીમહાનિશીથસૂત્ર આદિ આગમોમાં સૂચવાયેલ છે.

૨ સૈદ્ધાન્તિક=શ્રી પંચપરમેષ્ઠિ નમસ્કારમહામંત્ર :—
શ્રીનમસ્કાર-મહામંત્રના મહિમાને સૂચવનારા ગ્રંથોમાં શ્રીનવકારના અદ્ભુત સ્વરૂપને જણાવનાર આ નામનો ઉલ્લેખ છે.

૩ વ્યાવહારિક=શ્રી નમસ્કાર મહામંત્ર :—
આરાધકોના હૈયામાંથી પરમેષ્ઠી પ્રત્યે સુદ્રઢ ગુણાનુરાગના બળે જન્મેલું આ નામ આરાધકોની દુનિયામાં પ્રસિદ્ધિ પામેલું છે.

૪ રૂઢ=નવકારમંત્ર :—
આ નામ સામાન્યથી આ-બાલ-ગોપાલ લોકજીભે ચઢેલ છે.

જયોત

શ્રીનવકાર મહામંત્રના અખંડ જાપ માટે પટની પધરામણી

શ્રી નવકારમહામંત્રના લઘુતપની આરાધના દ્વારા આત્મ-શક્તિઓને વ્યવસ્થિત રીતે વિકસિત કરવા માટે નવ દિવસનો અખંડ (૨૪ કલાક) જાપ પણ હોવો જરૂરી છે, તેનાથી આરાધક ભાવની પ્રબળતાવાળું વાતાવરણ શુદ્ધ બને છે.

તેમાં **શ્રીનવકારમહામંત્રનો** તપ કરનારે એક કલાક અવશ્ય જાપ માટે આપવો જ જોઈએ, તે ઉપરાત તપ ન કરતા હોય તેવા ભાઈઓ (દિવસે બહેનો પણ) પોતાને અનુકૂળ હોય તે સમયે આવી શુદ્ધ વસ્ત્રથી એક કલાક જાપમા જોડાઈ શકે. તેઓએ (૯ દિવસ માટે) બીડી, સીગારેટ, તમાકુ અને રાત્રિ ભોજનનો ત્યાગ તેમજ પ્રભુપૂજા આટલું પાળવું જોઈએ

દિવસ-રાતના મળી ૨૪ કલાક થાય, તેમા દર કલાકે ઓછામા ઓછા બે જણા જાપમા બેસવા જોઈએ, તેથી ૨૪×૨=૪૮, અને છ માણસો (ઓછામા ઓછા) વધારાના નક્કી કરી રાખવા, જેથી કોઈ કારણસર કોઈ ન આવી પહોચે તો જાપની અખડતા જાળવી રાખવા માટે બેસાડી શકાય. આમ ૫૪ (માણસો તપ કરનારા કે છૂટક આરાધકોના નામ નોધીને **આરાધના-મંદિરમાં** ડાબી બાજુ (અખંડ દીપકના આગળના ભાગે) સુદર-શુદ્ધ-શાસ્રીય દ્રતિથી આલેખાયેલ **શ્રી નવકારમહામંત્રનો** પટ ૨૭ નવકાર અને ૩ चत्तारि मंगलं० ગણી મૂલમંત્રના ૨૧ જાપ સાથે વાસક્ષેપ કરી પધરાવવો, અને **આરાધના મંદિરમાં** બધા આગમો વગેરે પધરાઈ જાય કે તુર્ત જ બે આરાધકોએ **શ્રી નવકાર મહામંત્રનો** જાપ ચાલુ કરવો.

જાપ માટે જરૂરી સૂચનાઓ

○ જાપ કરનારનાં બે કટાસણાં ૮૧ નવકાર ગણી મંત્રી રાખવાં, તેના પર જ બેસીને જાપ કરવો, નવ દિવસ સુધી તે કટાસણાં ત્યાં જ સ્થિર રાખવાં.

○ દરેકને એક કલાકથી વધારે સમય લાગટ જાપ ન કરવા દેવો.

○ જાપ પણ માલા-મંત્રથી પ્રતિષ્ઠિત અને મહામંત્રના વાસક્ષેપથી મંત્રિત માળાથી કરવો.

○ તે જ મંત્રિત માલા વારાફરતી દરેક જાપના સમયવાળાને આપવી.

○ જાપમાં ફકત શ્રી **નમસ્કારમહામંત્ર** જ (સંપૂર્ણ નવપદ અને અડસઠ અક્ષર) ઉચ્ચાર-શુદ્ધિના ધ્યાનપૂર્વક ગણવો.

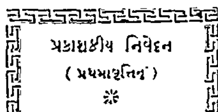
卐

ગુણગિરૂઓ નવકાર

અડ સંપય નવ પય સહિત,
ઇગસઠ્ઠ લઘુ અક્ખર ।
ગુરૂ અક્ખર સત્તેવ ઇહ,
જાણો પરમક્ખર ॥
તિત્થંકર ગણહર ભણિય,
ચૌદહ પૂરવ સાર ।
ઇણ ગુણ અંત ન કો લહે,
ગુણ ગિરૂઓ નવકાર ॥

—વૃદ્ધ નમસ્કાર છંદ

॥ શ્રી વર્ધમાનસ્વામિને નમઃ ॥

પ્રકાશકીય નિવેદન

(પ્રથમાવૃત્તિનું)

❋

સહર્ષ નિવેદન કરવાનું કે–દેવગુરુની અસીમ કૃપાબળે સકલ આરાધનાઓમાં શિરોમણિ શ્રીનવકારમહામંત્રની આરાધનાનું રહસ્ય સમજાવનાર આ લઘુ પુસ્તક પ્રકાશિત કરવાનું અમને સૌભાગ્ય સાંપડ્યું છે.

આગમોદ્ધારક ધ્યાનસ્થ સ્વ. આ. શ્રી આનંદસાગરસૂરીશ્વરજી મ૦ ના વિદ્વાન્ શિષ્યરત્ન શ્રી સિદ્ધચક્રારાધન તીર્થોદ્ધારક પૂ. આ. શ્રી ચંદ્રસાગરસૂરિવરશ્રીના પરમવિનેય તપોમૂર્તિ પૂ. મુનિશ્રી ધર્મસાગરજી મ. ગણિવર્ય આદિ ઠા. ૫. વિ. સં. ૨૦૧૪માં ચાણસ્મા (ઉ. ગુ.)ના શ્રી સંઘના આગ્રહથી ચોમાસું રહ્યા, તે દરમ્યાન શાસન-પ્રભાવનાનાં અનેક કાર્યો પૈકી શ્રાવણ મહિનામાં શ્રીનવકારમહામંત્રની આરાધના લઘુતપ-અખંડ જાપ અને શ્રીનવકારમહામંત્રની મહાપૂજા આદિ ભવ્ય નવ-નવીન પ્રયોજનો ઘણા સુંદર રીતે થઈ, જેમાં ચાર વર્ષના બાળકથી માંડી ૭૦ વર્ષના વૃદ્ધ સ્ત્રી-પુરુષોએ ૩૫૦ની વિપુલ સંખ્યામાં ખૂબ ઉમંગથી ભાગ લીધો.

તે વખતે પૂ. મહારાજશ્રીએ શ્રીનવકારમહામંત્રના તાત્ત્વિક રહસ્યો ખૂબ વિગતથી સમજાવેલ-અને સંઘના આગેવાનોએ એવા

શ્રી નવકારમહામંત્ર લઘુ–તપની દૈનિક–વિધિ
(સામાન્ય)

શ્રી નવકારમહામંત્રના લઘુ–તપની ક્રિયા શરૂ કરતી વખતે આરાધના–મંદિર આગળ પાટ ઉપર શ્રી નવકાર–મહામંત્રનો પટ પધરાવી તેની આગળ શ્રી મહાનિશીથસૂત્ર પધરાવી સ્થાપના–ચાર્યજી પધરાવવા.

પછી "नमोऽर्हत्सिद्धाचार्योपाध्यायसर्वसाधुभ्यः" કહી હાથ જોડી મધુર સ્વરથી નીચે મુજબની સ્તુતિઓ બોલવી.

(१) "तुभ्यं नमस्त्रिभुवनार्तिहराय नाथ !,
तुभ्यं नमः क्षितितलामलभूषणाय ।
तुभ्यं नमस्त्रिजगतः परमेश्वराय,
तुभ्यं नमो जिन ! भवोदधिशोषणाय ॥"

(२) "कमठे धरणेन्द्रे च, स्वोचितं कर्म कुर्वति ।
प्रभुस्तुल्यमनोवृत्तिः, पार्श्वनाथः श्रियेऽस्तु वः ॥"

(३) अर्हन्तोऽर्हपदाश्रिलोकमहिताः सिद्धाश्च सिद्धात्मनः,
आचार्या गणभृद्गुणैकसदनं वागीश्वरा वाचकाः ।

सर्वे साध्यरताज्ञिरत्नखचिता लोकेऽनघाः साधवः,
पूज्या वः परमेष्ठिनोऽनवरतं तन्वन्तु शं मंगलं ॥

(४) णिव्वाणमग्गे वरजाणकप्पं,
पणासियासेसकुवाइदप्पं ।
मयं जिणाणं सरणं बुहाणं,
णमामि णिच्चं तिजगप्पहाणं ॥

(५) बोधागाधं सुपदपदवीनीरपूराभिरामं,
जीवाऽऽहिंसाविरललहरीसंगमाऽगाहदेहम् ।
चूलावेलं गुरुगममणिसङ्कुलं दूरपारं,
सारं वीरागमजलनिधिं सादरं साधु सेवे ॥

(६) अर्हद्वक्त्रप्रसूतं गणधररचितं द्वादशाङ्गं विशालं,
चित्रं बह्वर्थयुक्तं मुनिगणवृषभैर्धारितं बुद्धिमद्भिः ।
मोक्षाग्रद्वारभूतं व्रतचरणफलं ज्ञेयभावप्रदीपं,
भक्त्या नित्यं प्रपद्ये श्रुतमहमखिलं सर्वलोकैकसारम् ॥

પછી ઇરિયાવહી કરી મધુર સ્વરથી ધીર–ગંભીર અને ઉદાત્ત–પદ્ધતિએ ક્રિયાકારક કે ગુરુમહારાજ બોલાવે તે રીતે પદ–શુદ્ધિ, ઉચ્ચાર–શુદ્ધિ અને સંહિતાની મર્યાદા જાળવી શ્રી નવકારના અક્ષરો પર ધ્યાન દેવા સાથે શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રનો ત્રણ વાર સામુદાયિક જાપ કરવો.

પછી શ્રી તીર્થંકરદેવ ભગવંતની અનંતોપકારિતાને લક્ષ્યમાં લઈ આરાધનામાં વીર્યોલ્લાસ વધારવાના હેતુથી નીચે મુજબની ગુરુ બિરૂદાવલી સામુદાયિક બોલાવી ત્રણ ખમાસમણ દેવાં.

શ્રી અરહિંતપ્રભુની બિરૂદાવલી

"જય જિનેન્દ્ર! જ્યોતિઃસ્વરૂપી!
ભવભયનિવારણ! જગદુદ્ધારક જય!
જિનેન્દ્રાય નમઃ"

પછી ખમાસમણુ દેવું.

"તરણતારણ! સુગતિકારણ! કુગતિવારણ!
ભવભયનિવારણ! જગદુદ્ધારક જય!
જિનેન્દ્રાય નમઃ"

પછી ખમાસમણુ દેવું.

"જગત્ત્રયાધાર! કૃપાવતાર!!
દુર્વારસંસારવિકારવૈદ્ય !!!
શ્રી વીતરાગ જય !!!
જિનેન્દ્રાય નમઃ"

પછી ખમાસમણુ દેવું.

પછી * ચૈત્યવંદન ણમોત્થુ ણં. વગેરે કહી સ્તવન મધુર સ્વરે બોલી મુક્તાશુક્તિમુદ્રા (લલાટ આગળ બને હાથની પોલી અંજલિ) રચાવી જયવીયરાય સૂત્ર ક્રિયાકારક કે ગુરુમહારાજ જે રીતે બોલાવે તે રીતે સામુદાયિક રીતે બોલી અરિહંતચેઇયાણં અણ્ણત્થ. કહી ૧ નવકારનો કાઉ. કરી સ્તુતિ બોલી પચ્ચક્ખાણ કરવું.

શ્રી નવકારમહામંત્રના તપમાં સામાન્યથી નવ એકાસણાનું વિધાન છે, પણ શુદ પાંચમ-આઠમ-ચૌદશ વગેરે વિશિષ્ટ પર્વ તિથિએ આંબિલ કરવાની શિષ્ટપુરુષોની મર્યાદા ધ્યાનમાં રાખવી.

---

* રોજનું જુદું ચૈત્યવંદન, સ્તવન વગેરે આગળ "શ્રી નવકાર મહામંત્ર તપની વિશેષ વિધિ"માં આપેલ છે, ત્યાંથી જોઈ લેવું. અહીં તો માત્ર ક્રિયાની સામાન્ય રૂપરેખા જણાવી છે.

પછી એક મોટા થાળમાં શ્રી નવકાર–પંચિંદિય૦ વાળી સ્થાપનાજીની નાની ચોપડી પધરાવી, આગળ જણાવાતી વિધિ પ્રમાણે દુહો અને મંત્ર બોલી તેને ફરતી જળની ત્રણ ધારા દેવી. પછી શ્રી નવકારના પટની, મહાનિશીથસૂત્રની અને સ્થાપનાચાર્યના પુસ્તકની આગળ જણાવેલ વિધિ મુજબ દુહો અને મંત્ર બોલી વાસક્ષેપથી પાંચ પૂજા કરવી.

પછી જે દિવસે જેટલા લોગસ્સ૦નો કાઉસગ્ગ હોય તેટલા સાથિયા અને તેના ઉપર તેટલા નૈવેદ્ય અને ફળ આગળ બતાવાયેલી વિધિ પ્રમાણે દુહો અને મંત્ર બોલી કરવા અને ચઢાવવા.

પછી ઇરિયાવહી કરી આગળ જણાવેલ વિધિ પ્રમાણે કાઉસગ્ગ કરવો

(જેટલા લોગસ્સ૦નો કાઉ૦ હોય તેટલા સંપૂર્ણ ગણવા) ઉપર ૧ લોગસ્સ૦ બોલવો.

પછી આગળ બતાવેલ વિધિ પ્રમાણે પ્રદક્ષિણાના છ દુહા બોલી ત્રણ ખમાસમણ દઈ જે દિવસે જેટલા લોગસ્સ૦ નો કાઉસગ્ગ હોય તેટલા ખમાસમણ પંચાંગ–પ્રણિપાતની મર્યાદા અને સત્તર સંડાસાની પ્રમાર્જનાની જયણા સાથે દેવાં.

ત્યારબાદ શ્રી નવકાર–મહામંત્રનો છંદ, સ્તવન કે મહિમા-સૂચક પદ વગેરે (સમય હોય તો સંપૂર્ણ, નહિ તો બે બે ગાથા) સામુદાયિક બોલાવવું. તેમાં પ્રસંગે **શ્રી નવકારમહામંત્ર**ના તે તે પદોની શુદ્ધ જોડણી, અક્ષરોનું સ્પષ્ટ ભાન, પદ, સંપદા, લઘુ, ગુરુ વગેરેની સમજૂતી આપી શાસ્ત્રીય પદ્ધતિએ સંહિતાની મર્યાદાપૂર્વક **શ્રી નવકારમહામંત્ર**નું શુદ્ધ ઉચ્ચારણ અને શુદ્ધ લેખન તૈયાર કરાવવું.

પછી ક્રિયાકારક પોતે ૧૦૮ નવકાર શુદ્ધ શાસ્ત્રીય મર્યાદાપૂર્વક શાન્ત અને ગંભીર ધ્વનિથી બોલે, બધા આરાધકો (ઘરેથી ગણીને લાવેલ) ૧૦૮ ચોખાના દાણામાંથી એકેક દાણાને નાભિની ઊંચે ડાબી હથેળીમાં મુકતા જાય, જમણા હાથે પ્રવચન-મુદ્રા જાળવે. મુદ્રા દ્વારા દાણો લઈને પ્રભુ સમક્ષ ધરે. ૧૦૮ નવકારમાં છેલ્લા ત્રણ નવકાર સામુદાયિક બોલાવવા.

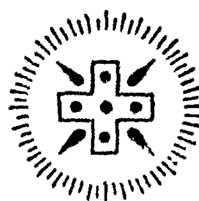
પછી તે હથેળી પર ડાબા હાથની હથેળી ઢાંકી, સંપુટની કલ્પના કરી, આંખો બંધ કરી શાન્ત ચિત્તે દરેકે બાર નવકાર મનમા ગણવા.

પછી આગળ જણાવેલ વિધિ પ્રમાણે આરાધના-સ્થિરીકરણની વિધિ રૂપે ભાવનાના શ્લોકો સામુહિક રીતે બોલી "બોલમા! બોલમા!"નું સ્તવન અને "સમરો મંત્ર" સ્તવન બોલી પુરૂષોએ અને સ્ત્રીઓએ જુદા જુદા પધરાવેલા ચાંદીના કે જર્મન-સિલ્વરના બે કુંભમાં (૧૦૮ નવકારથી) અભિમંત્રિત ચોખા ભેગા કરી ત્રણ નવકાર ગણી પધરાવવા.

પછી અ-વિધિ-આશાતનાનો મિચ્છામિ દુક્કડં દઈ જિનશાસનની જય બોલાવવી.

આ તપમાં જોડાનારે ઉપર પ્રમાણેની વિધિ શક્ય પ્રયત્ને જરૂર કરવી, તેમ છતાં સંજોગવશ બધી ન બની શકે તો ઓછામાં ઓછી વિધિ તરીકે એકાસણું, પ્રભુ-પૂજા, રોજનું ગણણું, અખંડ જાપમાં ૧ કલાક જાપ અને સાંજનું પ્રતિક્રમણ એટલું અવશ્ય કરવું.

શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રના વર્ણોનું ચિંતન કાચા ઘડામાં ભરેલ પાણીની જેમ કર્મોના બંધનોને ઓગાળી દે છે.

શ્રી નવકારમહામંત્ર લઘુ-તપની દૈનિક વિધિ (વિશેષ)

શ્રી નવકાર મહામંત્રના લઘુતપમાં શ્રી નવકાર મહામ પદોની મુખ્યતાએ આરાધના હોઈ રોજ તે તે પદની આરાધ ઉદ્દેશ્યથી ચૈત્યવંદન, સ્તવન અને સ્તુતિ વગેરે હોય છે. તેમાં શરૂઆતના પાંચ દિવસ જુદા જુદા ચૈત્યવંદનો, સ્તવનો અને સ્તુ છે, અને છેલ્લા ચાર દિવસ એક જ ચૈત્યવંદન, સ્તવન અને સ્તુ

શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુતપમાં પ્રથમ દિવસનું અરિહંતપદનું ચૈત્યવંદન

જય જય શ્રી અરિહંત ભાનુ, ભવિ કમલ વિકાશી;
લોકાલોક અરૂપી રૂપી, સમસ્ત વસ્તુ પ્રકાશી. ૧
સમુદ્ઘાત શુભ કેવલે, ક્ષય કૃત મલ રાશિ;
શુકલ ચરમ શુચિ પાદ સે, ભયો વર અવિનાશી. ૨
અંતરંગ રિપુગણુ હણીએ, હુએ અપ્પા અરિહંતા;
તસુ પદપંકજમેં રહી, હીર ધરમ નિત સંત. ૩

શ્રી અરિહંતપદ સ્તવન

(કડખાની દેશી – તાર તું તાર તું)

શ્રી અરિહંત ભગવંત પરમાતમા,
  દેવનો દેવ ગુણ–રયણ–ખાણી;
સાત શુદ્ધિ કરી મલિનતા પરિહરી,
  પૂજીએ ભવિજના પ્રેમ આણી. શ્રી૦ ૧

અરતિ રતિ મોહ નિદ્રા ન હાંસી ભય,
  રાગ નહિં દ્વેષ નહિં જાસ અંગે;
કામ ને મિથ્યાત્વ અજ્ઞાન જસ ખય થયાં,
  ધ્યાઈએ તે પ્રભુ અધિક–રંગે. શ્રી૦ ૨

ધ્યાન પિંડસ્થ – પદસ્થ – રૂપસ્થથી,
  ધ્યેય ધ્યાતા લહે એક – તાને;
દ્રવ્ય – પર્યાય – ગુણ તેહના ધ્યાઈએ,
  પાઈએ સિદ્ધિ બહુ તત્ત્વજ્ઞાને. શ્રી૦ ૩

જનમના ચ્યાર અગિયાર ઘાતી – ખયે,
  દેવકૃત જાસ ઓગણીસ રાજે;
ચઉતીસ અતિશય અંગ ચોથે કહ્યા,
  પણતીસ વયણ – ગુણ જાસ છાજે. શ્રી૦ ૪

અડ – અધિક સહસ લક્ષણ ધરે અંગમાં,
  ગુણ અનંતે ભર્યો નાથ સોહે;
જાસ કલ્યાણકે જગતનું તમ ટળે,
  ઈંદ્ર – ઉપેન્દ્રનાં ચિત્ત મોહે. શ્રી૦ ૫

નામ ને થાપના દ્રવ્ય ભાવે કરી,
 જે નરા ચિત્તમેં નિત ધ્યાવે;
દેવપાલાદિ – ભૂપાલ પરે તે નરા,
 તીર્થપતિ સંપદા હસ્ત પાવે. શ્રી૦ ૬
જે મહાગોપ ખટકાય – ગોકુળતણો,
 તિમ મહામાહણ જાસ કહીએ;
ભવોદધિ બૂડતાં ભવ્ય – નિસ્તારણો,
 સાર્થપતિ મુગતિનો જેહ લહીએ. શ્રી૦ ૭
દ્રવ્ય – ભાવે કરી પૂજના જે કરે,
 સ્વર્ગ – અપવર્ગ તે નિયત પામે;
ત્રણ્ય પણ અષ્ટ નવ સત્તર એગવીશવિહ,
 પૂજના કરી વસે સિદ્ધિ ધામે. શ્રી૦ ૮
પ્રથમ – પદ પૂજતો રાય શ્રેણિક પ્રથમ,
 ભાવિ ચોવીશી જિનરાજ થાશે;
તાસ પદ – પદ્મની સેવના સુર કરી,
 રૂપવિજયાદિ નિત સુજસ ગાશે. શ્રી૦ ૯

શ્રી અરિહંતપદ સ્તુતિ

(વીર જિનેશ્વર અતિ અલવેસર—દેશી)

સકલ દ્રવ્ય–પર્યાય–પ્રરૂપક, લોકાલોક–સ્વરૂપોજી,
કેવલજ્ઞાન કી જ્યોતિ પ્રકાશક, અનંત–ગુણે કરી પૂરોજી;
ત્રીજે ભવ થાનક આરાધી, ગોત્ર તીર્થંકર નૂરોજી,
બાર ગુણાકર એહવા અરિહંત, આરાધો ગુણ ભૂરોજી.

શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુતપમાં બીજા દિવસનું
સિદ્ધપદનું ચૈત્યવંદન

શ્રી શૈલેશી–પૂર્વપ્રાંત, તનુ હીન ત્રિ–ભાગી,
પૂર્વપ્રયોગ–પ્રસંગથી, ઉરધ–ગતિ જાગી. ૧
સમય–એકમાં લોક–પ્રાંત, ગયા નિગુણ નિરાગી,
ચેતન ભૂપે આતમરૂપ, સુદિશા લહી સાગી. ૨
કેવલ દંસણ–નાણથી એ, રૂપાતીત સ્વભાવ,
સિદ્ધ ભયે નમુ હીરધર્મ, વંદે ધરી શુભ ભાવ. ૩

સિદ્ધપદનું સ્તવન
(ગુણ રસિયા–એ દેશી)

શ્રી સિદ્ધપદ આરાધીએ રે, ક્ષય કીધાં અડ કર્મ રે. શિવ વસિયા.
અરિહંતે પણ માનીયા રે, સાદિ–અનંત સ્થિર શર્મ રે. શિવ૦ ૧
ગુણ એકત્રીશ પરમાતમા રે, તુરિય–દશા આસ્વાદ રે. શિવ૦
એવંભૂત–નયે સિદ્ધ થયા રે, ગુણ–ગણનો આલ્હાદ રે. શિવ૦ ૨
સુરગણ–સુખ ત્રિહું કાળનાં રે, અનંતગુણાં તે કીધ રે. શિવ૦
અનંત વર્ગે વર્ગિત કર્યાં રે, તો પણ સુખ–સમીધ રે. શિવ૦ ૩
બંધ ઉદય ઉદીરણા રે, સત્તા કર્મ અભાવ રે. શિવ૦
ઊર્ધ્વ–ગતિ કરે સિદ્ધજી રે, પૂર્વપ્રયોગ – સદ્ભાવ રે. શિવ૦ ૪

આવશ્યક પચવીશ શીખવે વાંદણું,
પચવીશ ક્રિયાનો ત્યાગ વિચારી;
પચવીશ ભાવના ભાવે મહાવ્રતી,
શુભ પચવીશી ગુણરાગ સુધારી. શ્રી૦ ૪
પય ભર્યો દક્ષિણાવર્ત[૧] શંખ શોભિયે,
તેમ નય–ભાવ–પ્રમાણ–પ્રવીણા;
હય[૨]–ગય[૩]–વૃષભ[૪]–પંચાનન[૫] સરિખા,
ટોળે પર વાદી અભિમાન અદીના. શ્રી૦ ૫
વાસુદેવ[૬]–નરદેવ[૭]–સુરપતિ[૮] ઉપમા,
રવિ[૯]–શશી[૧૦]–ભંડારી[૧૧]–રૂપ દીપંતા,
જંબૂ[૧૨]–સીતાનદી[૧૩]–મેરૂમહીધરો[૧૪],
સ્વયંભૂઉદધિ[૧૫]–રયણ[૧૬] ભૂપ ભણંતા. શ્રી૦ ૬
એ સોળ ઉપમા બહુશ્રુતને કહી,
ઉત્તરાધ્યયને રસાલ જિણંદા;
મહીંદ્રપાલ વાચકપદ સેવતો,
સૌભાગ્યલક્ષ્મી સુવિશાલ સૂરીંદા. શ્રી૦ ૭

શ્રી ઉપાધ્યાય પદ સ્તુતિ

અંગ ઇગ્યારે ચૌદે પૂરવ, ગુણ પચવીસના ધારીજી,
સૂત્ર અરથધર પાઠક કહીએ, યોગસમાધિ વિચારીજી;
તપ–ગુણશૂરા આગમ–પૂરા, નય–નિક્ષેપે તારીજી,
મુનિ ગુણધારી બુધ વિસ્તારી, પાઠક પૂજો અવિકારીજી.

卐

શ્રી નવકાર મહામંત્ર લઘુતપમાં પાંચમા દિવસનું.

શ્રી સાધુપદનું ચૈત્યવંદન

સણ નાણ ચરિત્ત કરી, વર શિવપદગામી;
ર્મ-શુક્લ શુચિ ચક્કસે, આદિમ ખય કામી. ૧
ગુણપ્રમત્ત-અપ્રમત્ત તેં, ભયે અંતરજામી;
નાનસ-ઇન્દ્રિય-દમનભૂત, શમ-દમ અભિરામી. ૨
યારૂ તિ-ઘન*ગુણગણ ભર્યો એ, પંચમ પદ મુનિરાજ;
રસ-પદ-પંકજ નમત હૈ, હીરધર્મ કે કાજ. ૩

શ્રી સાધુપદ સ્તવન

(ભવિકા! શ્રીસિદ્ધચક્રપદ વંદો-એ દેશી)

રદ્ વ્રતધારી છ કાયના રક્ષક, પંચ ઇંદ્રિય વશ કરતા;
ભાવ-વિશુદ્ધિ પડિલેહણ કરે, કરણ-વિશુદ્ધિ ધરતા રે.
ભવિકા! એહવા મુનિવર વંદો! જિમ લહો પરમાણંદો રે! ભ૦ ૧
લોભ-નિગ્રહ કરી ખતિ-સૂરા, સંજમના અધિકારી;
અ-કુશલ મન-વચ-કાયનિરોહે, સહે પરિસહ અતિ ભારી રે. ભ૦ ૨
દેવ તિરિ નર આત્મ-સમુદ્ભવ ઉપસર્ગ સોળે સહતા;
સત્તાવીશ મુનિવર ગુણ ધારી, સમિતિ-ગુપ્તિ નિરવહતા રે. ભ૦ ૩
બાહ્ય-અભ્યંતર તપ નિત તપતા, કઠિન કરમ ખયકારી રે;
દોષ બિયાલીશ રહિત અશન કરે, અતિક્રમ ચાર નિવારી રે. ભ૦ ૪

---

* વર્ગને મૂલ સંખ્યાથી ગુણાકાર કરવાથી ઘન સંખ્યા થાય છે, તે પ્રમાણે ૩×૩=૯×૩=૨૭ ગુણની સંખ્યા અહીં "તિ-ઘન" શબ્દથી જાણવી.

દ્રવ્યાદિક અભિગ્રહ ગઉ કરતા, ષટ્વિધ-વિગયના ત્યાગી;
ચાર પ્રકારે સંલીનતા કરી, જ્ઞાન-ધ્યાન મતિ જાગી રે. ભ૦ ૫
નરના દોષ અઢાર નિવારી, દીક્ષા યોગ્યને આપે;
નવવિધ ભાવ-લોચના કારક, કેશ-લોચ ત્રિક ચાપે રે. ભ૦ ૬
ચઉદ અભ્યંતર ગ્રંથી તજીને, જેહ થયા નિર્ગ્રંથ;
અ-શરણ-શરણ તરણ-તારણ મુનિ, ચલવે શિવપુર પંથ રે. ભ૦ ૭
બહુશ્રુત તપસી લબ્ધિના ધારી, વ્રત-દૂષણ પરિહારી;
અપ્રમત્ત ગુણઠાણગ ધારી, મુનિ નમો જોગ સમારી રે. ભ૦ ૮
વીરભદ્ર એ મુનિ પદ સેવી, હોશે વિદેહ જિણંદ;
તસ મુખ-પદ્મ વયણ રસ પામી, રૂપવિજય આણંદ રે. ભ૦ ૯

શ્રી સાધુપદ સ્તુતિ

સમિતિ ગુપ્તિ કરી સંયમ પાળે, દોષ બેતાલીશ ટાલે જી;
ષટ્ કાયા ગોકુલ રખવાલે, નવવિધ બ્રહ્મવ્રત પાલે જી,
પંચમહાવ્રત સૂધા પાલે, ધર્મ-શુક્લ ઉજવાળે જી;
ક્ષપકશ્રેણિ કરી કર્મ ખપાવે, શમ-દમ ગુણ ઉપજાવે જી.

卐

"પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના ઉદયે કો'ક વિરલ પુણ્યાત્મા જ શ્રી નવકારમહામંત્રનો જાપ કરી શકે છે, અને તેવા જાપના બળે નરક-તિર્યંચ ગતિના દ્વાર સદાને માટે બંધ થઈ જાય છે."

નવપદ ધ્યાની સાંપડ, આઠ અક્ષર અડસઠી,
ગુરૂ અક્ષર સાત જ, લઘુ અક્ષર છં
જે વિધિશું જાણે, ગુરૂમુખ લહી ઉપધાન,
વળી નિર્મળ ચિત્તે, સમકિત વિનય
હોઈ બહુ ફળદાયક, ઈહ પરલોકે સાર,
સિદ્ધિ સઘળી એહમાં, ચૌદ વિદ્યા મ
બહુ બોધઈ ધ્યાઓ, કમલ કર્ણિકાકાર,
વળી રહસ્ય ઉપાંશુ, ભાષ્ય જાપ ત્રણ
વળી દ્રવ્યેં ભાવે, એહના અનેક વિધાન,
ગુરુ વિનયથી લહીંઈ, થાપત પંચ પ્ર
સવિ મંગલમાંહિ, પરમમંગલ છંઈ એહ,
સવિ પાપ નસાડઇ, તાડઈ દુરિત વ
એહનું માહાત્મ્ય, જ્ઞાનવિમલથી જાણી,
આરાધો અહનિશિ, જિમ સુખિઆ થાઓ પ્ર
અંતર આતમથી, લહીએ એહ સરૂપ;
પરમાતમ-ભાવે, એહ છે સિદ્ધિ સ

શ્રી નવકારમહામંત્રની સ્તુતિ

पञ्चादौ यस्पदानि त्रिभुवनपतिभिर्व्याहृता पञ्चतीर्थी ।
तीर्थान्येवाष्टषष्टिर्जिनसमयरहस्यानि यस्याक्षराणि ॥
यस्याष्टौ सम्पदश्चानुपमतममहासिद्धयोऽद्वैतशक्ति–
र्जीयाल्लोकद्वयस्याभिलषितफलदः श्रीनमस्कारमन्त्रः ॥ १ ॥

卐

સકલ સમય અભ્યંતર એ, પદ પંચ પ્રમાણ,
મહસુઅખંધ તે જાણો, ચૂલા સહિત સુજાણ. ૩

પછી નીચેનો મંત્ર વિધિકારક સામૂહિક રીતે બધાને બોલાવે.
ॐ ह्रीँ श्रीँ परमपुरुषाय परमेश्वराय परमात्मने परमेष्ठिने श्रीनमस्कार महामंत्राय जलं यजोमहे स्वाहा ।

પછી કાંસાની થાળીમાં (૨૭×૪) ૧૦૮ ડંકા વગાડવા. થાળીના ડંકા વાગે તે દરમ્યાન સઘળા આરાધકો ત્રણ નવકાર મનમાં ગણે

ત્યાર પછી ચઢાવો બોલનાર આરાધક ચઢતે-પરિણામે શ્રદ્ધાપૂર્વક જ્ઞાનને ફરતી શુદ્ધ જળની ત્રણ ધારા ત્રણ નવકાર ગણવા સાથે કરે. પછી રોકડ નાણું થાળમાં ચઢાવે.

શ્રી નવકાર મહામંત્રના પટની વાસક્ષેપ પૂજા

શ્રી નમસ્કાર-મહામંત્રની લઘુ આરાધના દરમ્યાન વિ[illegible] ભાવશુદ્ધિ કેળવવા માટે શ્રી નમસ્કાર-મહામંત્રની અષ્ટ પ્ર[illegible] પૂજા દરમ્યાન ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે જલપૂજા કર્યા પછી અ[illegible] લૂંછણાથી પટને શુદ્ધ કરી અભિષેકનું પાણી બીજા થાળમાં [illegible] ચોકખા થાળમાં શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રના પટને પધરાવી સઘ[illegible] આરાધકો વતી સામૂહિક શિસ્ત, મર્યાદાનું બંધારણ જળવાય હેતુથી ઉલ્લાસપૂર્વક ચઢાવો બોલી એક પુણ્યવાન આત્મા મુખકો[illegible] બાંધી રકાબીમાં વાસક્ષેપ લઈ શ્રી નમસ્કાર મહામંત્રના પટ આગળ વિનયભાવથી ઊભો રહે.

કૃતજ્ઞતાભર્યું

સમર્પણ

જે

પતિતપાવન નિષ્કારણ - કરુણાભર વિશ્વવત્સલ શાસ્ત્રકારભગવંતો, પૂ.આ. શ્રી હરિભદ્રસૂરિ મ૦ આદિ પૂર્વાચાર્યો અને મારા જીવન-બાગને ધર્મામૃત રસના સિંચનથી વિકસિત કરનાર પુણ્યનામધેય વર્તમાન મહાપુરુષોના આશીર્વાદબળે સંસારવારિધિનિસ્તારક, અનંત ઉપકારી શ્રી જિનશાસન અને તેની સુભગ આરાધના, સમજૂતી અને સમર્પણ ભાવની કેળવણી સાથે યત્કિંચિત્ અંશે કરવા ઉજમાળ બન્યો છું.

તે સર્વ મહાપુરુષોની

પુનિત સેવામાં

સાદર-સવિનય

કૃતજ્ઞતાના અનુસ્મરણ સાથે

શ્રદ્ધા-સુમન રૂપે

સમર્પણ

卐

નૈવેદ્ય પૂજાનું કાવ્ય : વિધિકારક શુદ્ધ સ્વરે બોલે

અનશનં તુ મમાસ્ત્વિતિબુદ્ધિના, રુચિરભાજનસંચિતભોજનં ।
પ્રતિદિનં વિધિના જિનમંદિરે, શુભમતે ! બત ઢૌકય ચેતસા ॥
કુમતબોધવિરોધનિવેદકૈ–ર્વિહિતજાતિજરામરણાન્તકૈઃ ।
નિરશનં પ્રચુરાત્મગુણાલયં, સહજસિદ્ધમહં પરિપૂજયે ॥
સકલચેતનજીવિતદાયિની, વિમલભક્તિવિશુદ્ધિસમન્વિતા ।
ભગવતઃ સ્તુતિસારસુવાસિકા, શ્રમહરાઽઽશુભહાઽસ્તુ વિભોઃ પુરઃ ॥

નૈવેદ્ય પૂજાનો મંત્ર : વિધિકારક બોલાવે તેમ બધાએ સામૂહિક ઘોષ રૂપે બોલવો.

ૐ હ્રીં શ્રીં પરમપુરુષાય પરમેશ્વરાય પરમાત્મને પરમેષ્ઠિને શ્રીનમસ્કારમહામંત્રાય ભવ–ભ્રમણ–મૂલભૂત–આહારસ ઉચ્છેદનાય નૈવેદ્યં યજામહે સ્વાહા ।

ઘોષ રૂપે બોલવો.

નૈવેદ્ય પૂજાની ભાવના : વિધિકારક બોલે અને સઘળા આરાધકો શાંતિથી સાંભળે.

" અનાદિકાળના ભવ–ભ્રમણના મુખ્ય કારણરૂપ–
પ્રબલ આહારસંજ્ઞાને ટાળવા માટે
રસનેન્દ્રિયના વિકારોને પોષનાર વિવિધ જાતિના ભક્ષ્ય પદા
સામગ્રી–
વીતરાગ પ્રભુના શાસનના સર્વસ્વસમા
શ્રીનવકારમહામંત્રના આરાધ્યતમવર્ણોની પૂજ્યતા ધ્યાનમાં લ
શ્રીનવકારમહામંત્રના ચરણે ધરીને
ભવનિર્વેદની કેળવણી અને પરમપદ–મુક્તિની પ્રાપ્તિની મંગળ
કામના કરું છું."

શ્રી નવકાર લઘુતપમાં ફળપૂજાની વિધિ

શ્રીનવકારના લઘુતપમાં જે દિવસે જેટલા સાથીયા હોય દિવસે તેટલા ફળ સાથીયા પર ચઢાવવાના. હોય છે. એક સાથી[યા] પર એક ફળ જઘન્યથી ચઢાવવાનું હોય છે. શક્તિશાળી ભાવિ[ક] આરાધકે મુખ્ય એક નંદ્યાવર્ત્ત સાથીયા ઉપર શ્રીફળ ચઢાવવા[નું] ધ્યાન રાખવું.

બધા ફળ એક રકાબી કે થાળીમાં ગોઠવી સમર્પણ મુદ્રાએ (બંને હાથની પહોળી હથેળી સંયુક્ત રીતે ગોઠવી) નીચેના દુહા, કાવ્ય અને મંત્ર બોલી વિધિકારક ૨૭×૪=૧૦૮ ડંકા (થાળીના) વગાડે ત્યારે અંજલિ મુદ્રાએ (બે હાથ જોડી) ત્રણ નવકાર ગણ[ી]

ફળપૂજાની ભાવના ક્રિયાકારક બોલે તે બધાએ મનમાં ધાર[વી] બે મિનિટ મૌન રહેવું. પછી દરેક સાથીયા પર એકેક નવકાર ગણી એકેક ફળ ચઢાવવું.

શ્રી નવકાર લઘુતપમાં શરૂઆતના પાંચ દિવસો...
ફળ પૂજાના દુહા

વિધિકારક શાંત, ધીરે સ્વરે બોલે, બધા સાંભળે.

મોહ મહાભટ કેશરી, નામે તે મિથ્યાત ।
ફળ પૂજા પ્રભુની કરી, કરીએ તેહનો ઘાત ॥
અષ્ટ કર્મદળ ચૂરવા, આઠમી પૂજા સાર ।
પ્રભુ આગળ ફળ પૂજતાં ફળથી ફળ નિરધાર ॥
ફળપૂજા કરતાં થકાં, સફળ કરો અવતાર ।
ફળ માંગો પ્રભુ આગળે, તાર તાર મુજ તાર ॥

ગોત્ર(સર્વ)કર્મ નાશે કરી, સિદ્ધ હુઆ મહારાજ।
ફળ પૂજા તેહની કરી, માંગો અવિચલ રાજ ॥
ઇંદ્રાદિક પૂજા ભણી, ફળ લાવે ધરી રાગ।
પુરૂષોત્તમ પૂજી કરી, માંગે શિવફળ ત્યાગ ॥
કાવ્ય-મંત્ર અને ભાવનાદિ પૂર્વવત જાણવું.

શ્રી નવકાર લઘુતપમાં કાઉસ્સગ્ગની વિધિ

શ્રી નવકારના લઘુતપમાં રોજ ચૈત્યવંદન-સાથીયા વગેરે કર્યા પછી ઇરિયાવહી૦ કરી ખમાસમણું દઈ ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ કહી નીચેનું પદ (રોજ ક્રમશઃ) બોલી વંદણ૦ અન્નત્થ૦ કહી કાઉસ્સગ્ગ કરવો.

પહેલે દિવસે	णमो अरिहंताणं	પદ આરાધનાર્થં	લો. કાઉ૦
બીજે ,,	णमो सिद्धाणं	કાઉ૦ કરું ઇચ્છં કહી	૭ ,,
ત્રીજે ,,	णमो आयरियाणं	,, ,,	૫ ,,
ચોથે ,,	णमो उवज्झायाणं	,, ,,	૭ ,,
પાંચમે ,,	णमो लोए सव्वसाहूणं	,, ,,	૭ ,,
છઠે ,,	एसो पंचणमुक्कारो	,, ,,	૯ ,,
સાતમે ,,	सव्वपावप्पणासणो	,, ,,	૮ ,,
આઠમે ,,	मंगलाणं च सव्वेसिं	,, ,,	૮ ,,
નવમે ,,	पढमं हवइ मंगलं	,, ,,	૧૭
,,	,,	,, ,,	૧૭ ,,

કાઉ૦માં બધા લોગસ્સ૦ સંપૂર્ણ ગણવા. કાઉ૦ પારી પ્રગટ લોગસ્સ૦ સંપૂર્ણ કહેવો.

જ્ઞાન વડું સંસારમાં, જ્ઞાન પરમ સુખ હેત ।
જ્ઞાન વિના જગ જીવડો, ન લહે તત્ત્વ સંકેત ॥
બોલી પંચાંગ પ્રણિપાત ખમાસમણ દેવું.

તૃતીય પ્રદક્ષિણાના દુહા

ચય તે સંચય કર્મને, રિક્ત કરે વળી જેહ ।
ચારિત્ર તે નીરૂત્તે, ભાખ્યું તે વંદુ ગુણગેહ ॥
દર્શન જ્ઞાન ચારિત્ર એ, રત્નત્રય નિરધાર ।
પ્રદક્ષિણા તે કારણે, ભવદુઃખભંજણહાર ॥
બોલી પંચાંગ પ્રણિપાત ખમાસમણ દેવું.

卐

શ્રી નવકારની મંગળમયતા અનુભવવા માટે આપણી વૃત્તિઓને પૌદ્ગલિકભાવથી અળગી કરવાની જરૂર છે.

\+ +

જેના હૈયે શ્રી નવકાર, તેને કરશે શું સંસાર ???

÷ +

પરમેષ્ઠીઓના આદર્શને લક્ષ્યમાં રાખી જીવનશુદ્ધિ માટે મથામણ યથાર્થ આરાધના છે.

ત્રીજે દિવસે—

સામાચારી દશ કરે, ધરે દશ ચિત્ત સમાધિ;
ભાવાચારજ પરિહરે, સોલ કપાય વડ વ્યાધિ. ૧
દ્વાદશ અંગ ઉપાંગના, સૂત્ર અરથના જાણ;
દશધા રુચિ શિક્ષા દુવિહ. ધરે સૂરિ ગુણખાણ. ૨
ધ્યાતા આચારજ ભલા, મહામંત્ર શુભ ધ્યાની રે;
પંચ પ્રસ્થાને આતમા, આચારજ હોય પ્રાણી રે. ૩

ત્રણ દુહા બોલી ૭ ખમાસમણ દેવાં. (દરેક ખમાસમણે ત્રણ દુહા અને ણમો આયરિયાણં પદેભ્યો નમઃ એમ બોલવું.)

ચોથે દિવસે—

સત્ય શૌચ સંતોષયુત, ચિત્ત પ્રસન્ન દયાલ;
ખલત્યાગી ઇન્દ્રિયજયી, સાતે સુખે સુખાલ. ૧
શ્રુતધર તત્ત્વ સુધારસી, ખસી વિભાવ વિરાધ;
વસી બુદ્ધિ જિન આગમે, તે ઉવજ્ઝાય આરાધ. ૨
તપ–સજ્ઝાયે રત સદા, દ્વાદશ અંગના ધ્યાતા રે;
ઉપાધ્યાય તેહિજ આતમા, જગબંધવ જગભ્રાતા રે. ૩

ત્રણ દુહા બોલી ૭ ખમાસમણ દેવાં. (દરેક ખમાસમણે ત્રણ દુહા અને ણમો ઉવજ્ઝાયાણં પદેભ્યો નમઃ એમ બોલવું.)

પાંચમે દિવસે—

આસનજયથી રુજ હરે, પ્રાણાયામે પાવ;
મનવિકાર મુનિવર હરે, પ્રત્યાહાર પ્રભાવ. ૧

બાહ્ય અભ્યંતર તપ તપે, સોહં પદ કરે જાપ;
તે મુનિવરને વંદતાં, પલકમાં જાયે પાપ. ૨
અપ્રમત્ત જે નિત રહે, નવિ હરખે નવિ શોચે રે;
સાધુ સુધા તે આતમા, શું મુંડે શું લોચે રે. ૩

ત્રણ દુહા બોલી ૯ ખમાસમણ દેવા (દરેક ખમાસમણે
ો લોએ સવ્વસાહૂણં પદેભ્યો નમ એમ બોલવું)

, સાતમે, આઠમે અને નવમે દિવસે—

નવકાર એ સુપ્રકાશ, એહથી હોયે સવિ પાપનો નાશ,
મંગલવલું એહ મૂલ, સુજશ વિદ્યા વિવેકાનુકૂલ.

एसो पंचणमुक्कारो, सव्वपावप्पणासणो ।
मंगलाणं च सव्वेसिं; पढमं हवइ मंगलं ॥

આ બે ગાથા બોલી છઠ્ઠે દિવસે ૮, સાતમે દિવસે ૮, આઠમે
દિવસે ૧૭ અને નવમે દિવસે ૧૭ ખમાસમણ દેવા.

(દરેક ખમાસમણે ઉપરની બે ગાથા અને સકલદ્વાદશાङ्गो-
पानिषद्भूत-श्रीनमस्कारमहामन्त्र-चूलिकायै नमोनमः બોલવું.)

卐

ક્ષણ ક્ષણ સમરો શ્રી નવકાર,
પલ પલ સમરો શ્રી નવકાર
ઘડી ઘડી સમરો શ્રી નવકાર,
અહનિંશ સમરો શ્રી નવકાર.

વિધિકારક બોલાવે તે પ્રમાણે સંપુટમુદ્રા કાયમ રાખી દરેકે ધીર-ગંભીરપણે સામુદાયિક રીતે બોલવા.

"शिवमस्तु सर्वजगतः,
परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः ।
दोषाः प्रयान्तु नाशं,
सर्वत्र सुखी-भवतु लोकः ॥ १ ॥"

"सर्वत्र सर्वे गुणिनो भवन्तु,
सर्वत्र सर्वे सुखिनो भवन्तु ।
सर्वत्र सर्वे कृतिनो भवन्तु,
सर्वत्र सर्वे सुखिनो भवन्तु ॥ २ ॥

"खामेमि सव्वजीवे,
सव्वे जीवा खमंतु मे ।
मित्ती मे सव्वभूएसु,
वेरं मज्झ ण केणइ ॥ ३ ॥

બધા વિશ્વનું થાઓ કલ્યાણ આજે,
બનો સજ્જ સહુ પારકા હિત કાજે ।
બધા દૂષણો સર્વથા નાશ પામો,
જનો સર્વ રીતે સુખને જ પામો ॥ ૪ ॥"

ખમાવું બધા જીવને આજ પ્રીતે,
ખમો તે બધા મુજને સર્વ રીતે ।
બધા જીવમાં મિત્રતાને પ્રસારું,
નથી કોઈ સાથે હવે વૈર મ્હારું ॥ ૫ ॥"

શ્રી નવ. મહામંત્રના વિવિધ ચિત્રપટોથી ભાવોલ્લાસ વધે તે
આરાધના મંદિર રચવા સાથે થઈ, છેલ્લે દિવસે શ્રી નવ.
મહામંત્રનું લઘુપૂજન ૧૫×૧૧ નું ભવ્ય માંડલું રચવાપૂર્વક
ાન્ત્રિક વિધિથી થયું. આરાધકોને તે વખતે ખૂબ જ આરાધનામાં
ાવોલ્લાસ અનુભવાયો હતો.

તે વખતે પ્રાસંગિક આ પુસ્તકની માંગણી ખૂબ થતાં
માવૃત્તિ ખલાસ થયેલ હોવાથી શ્રી નવ. મહામંત્રની આરાધનામાં
ાગાએલ ધર્મનિષ્ઠ ઉત્સાહી શ્રી હંસમુખભાઈ કે. ગાંધીની
ઉત્કટ ઇચ્છા આ પુસ્તકનું પુનઃ પ્રકાશન કરાવવા ભાવના થઈ,
પૂજ્ય મહારાજશ્રીને વિનંતિ કરી, બીજા અનેક કાર્યોના બોજા તળે
મયનો સંકોચ છતાં આરાધકોને લાભદાયી પુસ્તક પ્રકાશનની
જરૂરીઆત લેખી પૂજ્ય મહારાજશ્રીએ ખૂબ જ પરિશ્રમ સાથે
ારી વિધિઓ બધી ઉમેરી પ્રથમાવૃત્તિ કરતા ખૂબ જ નવીન
મીના વધારા સાથે આ પુસ્તક તૈયાર કરી આપ્યુ છે.

આ પુસ્તકના પ્રકાશન માટે ખૂબ જ ખંત-લાગણીપૂર્વક
આપવા સાથે પ્રકાશન ખર્ચની તમામ જવાબદારી ઉપાડી
ને અપૂર્વ ધર્મસ્નેહ દાખવનાર શ્રી હંસમુખભાઈ કેશવ-
ગાંધી (મહુવાવાળા હાલ મુંબઈ ઘાટકોપર નિવાસી) ની ઉદાત્ત
કની ગુણાનુરાગભરી અનુમોદના કરીએ છીએ.

આ પૂ. મહારાજશ્રીની દોરવણી મુજબ વ્યવસ્થિત કામ
પવામાં નિપુણ, અને પૂ. મહારાજશ્રીના ઉગ્રવિહારો દરમ્યાન
મોકલવાની અગવડ વેઠીને પણ શુદ્ધ મુદ્રણ વગેરે પૂરતું
ાનાર તથા કામને સુંદર, સ્વચ્છ અને આકર્ષક બનાવવા

શ્રીનવકાર લઘુતપમાં આત્મશક્તિના વિશિષ્ટ વિકાસ માટે માંત્રિક વિધિ

શ્રીનવકારના લઘુતપમાં ગુરુગમ અને આમ્નાયબળે આત્મશક્તિ
આરાધકભાવને અનુકૂળ વિકાસ માટે અમુક ચોક્કસ દિવસે ચાલુ વિધિ
ઉપરાંત માંત્રિક વિધિથી શક્તિનું સર્જન કરવાનું હોય છે.

આવી વિધિ શ્રીનવકારના લઘુતપમાં પહેલા, ચોથા,
નવમા અને પારણાના દિવસે વિશિષ્ટ રીતે કરવાથી માંત્રિક શક્તિ
બળ મેળવાય છે.

આ વિધિ સામુદાયિક ૧૦૮ નવકારના જાપ પછી કરવાની
હોય છે, ફક્ત પ્રથમ દિવસની શ્રીફળ સ્થાપનાની વિધિ કાઉ૦ ખમા૦
પછી સામુદાયિક ૧૦૮ નવકારના જાપ પૂર્વે કરવાની હોય છે.

પ્રથમ દિવસની માંત્રિક વિધિ—

નાડાછડી (૧ા વેંતની) ત્રણ નવકાર ગણી શ્રીફળને વીંટા
દરેક આરાધકે ઊભા થઈ ક્રિયાકારક થાળીના ૩×૩=૯×૩=૨૭ ડં
વગાડે એટલે ૭ નવકાર ગણવા.

પછી જમણા હાથની અનામિકા સાથે અંગુષ્ઠને મેળવી શ્રીફળને
ડાબા હાથની હથેળીમાં રાખી ક્રિયાકારક મંત્ર બોલે તે શાંતિથી
સાંભળવો.

ચોથે દિવસે કરવાની વિધિ :—

૩ બદામ અને ૭ નયા પૈસા એક રકાબીમાં રાખી જમ
હાથની તર્જની આડી રાખી નીચેનો મંત્ર વિધિકારક બોલે તે
સાંભળવો.

"ॐ ह्रीँ श्रीँ परमेष्ठिने अचिन्त्यशक्तियुक्ताय ल्हूँ क्ष्वीँ क्ष्ल
झ्रौँ झ्रौँ अर्हं – ममत्वभावापसर्पणं आज्ञानिष्ठत्वं साम्प्नोतु
ह्रीँ क्लीँ नमः स्वाहा।"

આ મંત્ર ૩ વાર બોલવો.

પછી ૭ નયા પૈસા એકેક નવકાર ગણી ॐ આ રીતે રકા
સ્થાપી ડાબા હાથની હથેળીમાં સ્થાપી બાર નવકાર ગણવા.

અક્ષતપાત્રમાં બદામ અને પૈસા પધરાવવા.

છઠ્ઠે દિવસે કરવાની માંત્રિક વિધિ :—

૩ નૈવેદ્ય અને ૨ ફળ તથા દશ નયા પૈસા (બે) રકેબીમાં લેવા.

"एसो मंगलणिलओ, भवविलओ सयलसंघसुहजणओ।
सिरिणमुक्कारमहामंतो, चिंतियमित्तो सुहं देइ॥"

"उक्कोसा सज्झाओ, चउदसपुव्वीण बारसंगाइं।
तत्तो परिहाणीए, जाव तयत्थो णमुक्कारो॥"

"पणव–हिरिया–रिहा, इअ मंतह बीआणि सप्पभावाणि॥
सव्वेसिं तेसिं मूलो, इक्को णमुक्कारवरमंतो॥"

શ્રી નવકારમહામંત્રની મહત્તા

शरीरं सुरूपं सुरम्यं कलत्रं,
घनं मेरुतुल्यं वचश्चारु चित्रं ।
नमस्कारमन्त्रे मनश्चेन्न दत्तं !,
ततः किं ? ततः कि ? ततः किं ? ततः किं ? ॥

ભાવાર્થ:—જો શ્રી નવકારમહામંત્રના સ્મરણ ત પરોવ્યું નહિ તો પછી—

—સુંદર-રૂપાળું શરીર હોય તોય શું ?
—રૂપસમૃદ્ધ સ્ત્રી હોય તોય શું ??
—મેરૂ જેટલું અપાર ધન હોય તોય શું ???
અને
—સુંદર વચન-ચાતુરી મળી હોય તોય શું ????
એટલે-સઘળી સુંદર સામગ્રીની સફળતા
શ્રી નવકારમહામંત્રના સ્મરણમાં
સહકારી થવામાં છે !!!

—શ્રી ઉપદેશતરંગિણી

પઢો મંત્ર નવકાર, દુઃખ-આપદા ટાલે;
,, ,, ,, ભૂત-વ્યંતરકું ટાલે. ૩
જપીએ મંત્ર જિનવરતણો, દિનદિન જશ અધિકો ચઢે;
નવકાર મંત્ર પઢયા પીછે, પ્રાણી ઔર મંત્ર કાહેકું પઢે. ૪
પિંગલ પઢયો ન પારસી, ભણ્યો ન તર્ક સંબંધ;
નવકારના નવપદ થકી, સદા કરો આનંદ. ૫
સાત અક્ષર સદા પઢો, પઢો પંચ ચિત્ત લાય;
સાત સાગરનો આઉખો, પઢત પાપ સબ જાય; ૬
કાચા સગપણ કુટુંબકા, મિલ મિલ વિછડ જાય;
સાચો સગપણ ધરમકો, સો અવિચલ મેલો થાય. ૭
ચ્યાર સરણા એ સહી, ઔર ન સરણા કોઈ;
જે નરનારી આદરે, તે અષય-અમર પદ હોઈ. ૮

શ્રી નવકાર મહામંત્ર સ્તવન

શ્રી નવકાર તણું સમરણ કરો, હૃદયકમલે ધરી ધ્યાન;
આગે અનંત ચોવીશી હુઈ, તિહાં એહી જ પ્રધાન.
આતમ ! સમર ! સમર ! નવકાર !!!
શ્રી જિનશાસનમાં સાર, પંચ પરમેષ્ઠી ઉદાર;
ત્રણ કાલ નિરધાર, સમર તું સુખકાર....આતમ૦
ગર્ભવાસી જીવ ઈમ ચિંતવતો, ધર્મ કરશું સાર;
જબ જન્મ્યો તવ વિસરી વેદન, એળે ગયો અવતાર....આતમ૦
જીહાં લગે આપ તિહાં સહુ, સાથી નિર્ધનને સહુ મૂકે;
કૂડ કુટુંબ તણે કાજે તું, કાં આતમહિત ચૂકે....આતમ૦

શ્રી નવકાર મહામંત્ર છંદ

પંચ પરમેષ્ઠી નવકાર જપ જીવડા !
જાપ સમ અવર નહિ પુણ્ય કોઈ;
ધ્યાન નવકાર મન નિશ્ચલ રાખતાં,
મુક્તિનો માર્ગ સુલભ કોઈ.
જાપ જે કોઈ કરે પાતક તે દહે,
સાગર સાત દુઃખ સોઈ
આખું જે પદ ગણે પચાસ સાગર હણે,
દુઃખ ને પાપ સહુ દૂર
દિવસ થોડામાંહિ મુક્તિ
પાંચસે સાગર થાય દુઃખ સહી ગયું,
શ્રી નવકાર મુખ પૂર્ણ
અડસઠ અક્ષર પદ નવ ઉચ્ચરે,
મુક્તિ તરુફલ રસ તેણે
જીવ ચિહું ગતિ તેણે ભમત
નવકારવાલી એ જેહ નવપદ જપે,
તેહથી અધિક ફલ આ
તપ છ માસ સંવત્સર કર્મ દહે,
તેટલું કર્મ ખપે કહત
એહ જિનશાસનને વાત

ચોપાઈ

મુક્તિ તણો અર્થી હોય, નવકાર લય લગાવે સોય
શુભ ધ્યાને મન રાખજે, શ્રાવક તુજ આચાર.
સાર વચન શ્રવણે સુણી, પહેરી અંબર સાર;
ઋષભ કહે નિત્ય સમરીયે, ...

પરિશિષ્ટ ૨
શ્રીનમસ્કારમહામંત્રના જાપની શાસ્ત્રીય મર્યાદા

દરેક આરાધના જ્ઞાની ભગવંતોની નિશ્રા અગર તેમણે [illegible] મર્યાદા પ્રમાણે કરવાથી જલ્દી અને વિશેષ રૂપમાં યથાર્થ આપનારી નિવડે છે.

કેમકે દ્રવ્યક્રિયામાં ભાવક્રિયાનું પડી રહેલું બીજ વિધિપૂર્વક [illegible]વનના બળે વિકસિત થઈ યોગ્ય ફળ જન્માવી શકે છે.

તેથી શ્રી નમસ્કારમહામંત્રનો જાપ આરાધક આત્માઓએ જેમ [illegible] નવકારવાળીના મણકા ફેરવી લેવા રૂપે ન કરતાં નીચે પ્રમાણેની [illegible]ય વિધિ પ્રમાણે કરવા ઉપયોગ રાખવો.

સામાન્યતઃ મંત્રશાસ્ત્રના નિયમ પ્રમાણે દરેક મંત્રોની વિશિષ્ટ [illegible]ના અનુભવ માટે આસન, દિશા, કાળ, માળા, મુદ્રા આદિનું [illegible]રણ જરૂરી હોય છે.

તેથી શ્રીનમસ્કારમહામંત્રના જાપ માટે તેની શક્તિઓના [illegible] હને ઓળવારૂપે નિયત બંધારણ આવશ્યક જણાય છે

કેમકે સર્વ મંત્ર, યંત્ર અને તંત્રોની અદ્ભુત શક્તિના મૂળ [illegible]રૂપે શ્રીનમસ્કારમહામંત્રને શ્રીમહાનિશીથસૂત્ર, શ્રીપ્રવચન-

શોન

ાનું વિધાન શાસ્ત્રોમાં જે છે તે સવારેની [illegible]
એ મહત્ત્વનું.

પણ આપણી પ્રાથમિક ભૂમિકાએ દાખી [illegible]
માટે તો ઉપર જણાવેલ સમયની મર્યાદા જાળવવી જરૂરી છે

* પ્રાથમિક ભૂમિકાએ જાપ કરનારે અમુક સમય (૫.૩૦)
ની રાતથી માંડી દિવસના દશ વાગ્યા સુધીમાં) નિશ્ચિત કરી
જોઈએ, તે સમયે ગમે તેવા કામને પણ પડતું મૂકી જાપ
ઈએ.

આપની પ્રાથમિક શક્તિઓના અનુભવ માટે સમયની
જાળવવી જરૂરી છે.

નિશ્ચિત આસન

નવકારમહામંત્રના જાપ માટે શ્વેત શુદ્ધ ઊનનું આસન
એક જ જગ્યા નિશ્ચિત રાખવી, એક જ સ્થાન ઉપર
મંત્રના જાપથી વાતાવરણ વિશિષ્ટ કોટિનું સર્જાય છે.
ત્યાં શ્રીનવકારનો જાપ કરવાથી મરણ—અને અનુકૂળતા
ની હેરફેર કરતા રહી કરાતા જાપથી આંદોલનો બરાબર
અને શક્તિ જ્યાં-ત્યાં વિખરી જાય. એથી ખાસ અત્યંત
વિના જાપનું સ્થળ ફેરવવું નહિ.

ાદ કારણે સ્થાનાંતર કરવું પડે તો પણ શ્વેત-શુદ્ધ
એક જ રાખવું, ગમે ત્યાં પણ એક આસન પર
ચાલુ રહેવો જોઈએ.

ચાંદિની અને નક્કર ચાંદીની માળા શાસ્ત્રીય મર્યાદાથી
જણવી.

માળા પણ અઢાર અભિષેક કરેલી, માળાના (મણકાઓ
) પ્રતિષ્ઠામંત્રથી પ્રતિષ્ઠિત અને સૂરિમંત્ર કે વર્ધમાન
અભિમંત્રિત હોઈએ.

મને તેવી માળા બજારમાંથી લાવી ગણવા માટે ઉપયોગમાં
નથી.

શ્રીનવકારમહામંત્રનો જાપ જે માળાથી કરવાના હોય
પર અન્ય કોઈ પણ દેવ-દેવીના મંત્ર વગેરેનો જાપ
ો.

* શ્રીનવકારમહામંત્રનો જાપ રોજ એક જ માળાથી કરવો,
સુધી માળાની ફેરફેર ન કરવી

* કોઈ બીજાની ગણેલી માળાથી શ્રીનવકારમહામંત્ર ગણવો
અને આપણી માળા બીજાને ગણવા દેવી નહિ.

આ મુજબ પ્રત્યેક આરાધકની આત્મશક્તિ શ્રીનવકારમંત્રના
ા જાપ દ્વારા તે તે નવકારવાળીના તે તે મણકા વગેરેમાં
ત થાય છે, પરિણામે અમુક સમય ગયા પછી આત્મશક્તિના
ણવાળા તે મણકાઓવાળી માળાથી જાપ કરવાથી આત્મશક્તિ-
નો ઝડપી વિકાસ થાય છે.

વળી નવકારવાળીથી જાપ કરવામાં કઈ આંગળીથી મણકા
વવા ? એ પણ બહુ જ અગત્યની વાત છે.

આજે નવકારવાળી ગણવા માટે આંગળીની વ્યવસ્થા નિયત
વામાં નથી આવતી, કેમકે તર્જની-અંગૂઠાના સહયોગથી, તર્જનીથી
; અનામિકા (પૂજાની આંગળી)થી નવકારવાળી ગણવાની વિવિધતા
ોવાય છે.

શ્રી નવકાર તો ભવોભવના વિવિધ દુઃખોના મૂળ
રૂપમા કર્મરૂપ ભાવરોગને મૂળમાંથી નષ્ટ કરી અનંત-અવ્યાબાધ
સુખની પ્રાપ્તિ કરાવે છે.

તેથી શ્રીનવકારના પ્રત્યેક વર્ણો અમૃતકુંભ કરતાં પણ
વધુ મહત્ત્વના છે.

તથા ચિંતામણિરત્ન માંગણી પ્રમાણે પુણ્ય સાપેક્ષ રીતે
જગતના પૌદ્‌ગલિક વૈભવને કદાચ આપે પણ શ્રી નવકાર તો
ભક્તિ-શ્રદ્ધા અને શરણાગતિના સુમેળના પરિણામે ઈહભવ-પરભવની
લૌકિક-લોકોત્તર સંપદા-સમૃદ્ધિ આપવા સાથે આત્માના અખંડ
સામ્રાજ્યને અચૂક રીતે પ્રાપ્ત કરાવે છે.

તેથી શ્રી નવકાર ચિંતામણિરત્ન કરતાં પણ ચઢિ-
યાતો છે.

આ રીતે શ્રીનવકારમહામંત્રની અપૂર્વ મહિમા સૂચવનારી
પાંચ ઉપમાઓ દર્શાવી.

હવે શ્રી નવકાર મહામંત્રના લોકોત્તર આધ્યાત્મિક પ્રભાવને
સૂચવતી ચાર ઉપમાઓ દર્શાવાય છે.

જે કે આ ચિત્રમાં નીચેના ભાગે દેખાય છે:

૬ વજ્ર (ડાબે) અને ૭ ચક્રરત્ન (જમણે) તથા
૮ દીવાદાંડી (ડાબે) ૯ વહાણ (જમણે) દેખાય છે.

એટલે કે-શ્રી નવકારમહામંત્ર એટલો બધો અદ્‌ભુત પ્રભાવ-
શાળી છે કે—

(૬) વજ્ર જે રીતે મોટા મોટા પર્વતોના ભુક્કા કરી નાખે
તેમ ઓગણોતેર કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતિ તોડવાની અપૂર્વ
શક્તિ જેના એકેક અક્ષરના દ્રવ્યથી પણ ઉચ્ચારમાં રહેલી છે. તેવો

બે બોલ

ત્રીજી આવૃત્તિનું પ્રકાશકીય

શ્રી વીતરાગ પરમાત્માની આજ્ઞા મુજબ ચાલનારા ચતુર્વિધ
પરમ-પુણ્યે ચૌદ પૂર્વના સારરૂપ શ્રીનવકારમહામંત્રની
નાને લગતા આ પુસ્તકની ત્રીજી આવૃત્તિ પરિવર્ધિત સંસ્કરણરૂપે
ત કરવાનું સૌભાગ્ય અમોને પ્રાપ્ત થયું છે તે અત્યંત હર્ષજનક
છે

પૂ૦ કરુણાસિંધુ, વાત્સલ્યમૂર્તિ-સ્વ૦ ગચ્છાધિપતિ આ૦ શ્રી
ણેકસાગરસૂરીશ્રીના મંગલ આશીર્વાદથી પૂ૦ આગમોદ્ધારક
ચાર્યદેવશ્રીના શિષ્યરત્ન પૂ૦ પન્યાસ પ્રવર શ્રી સૂર્યોદયસાગરજી
ારાજના હસ્તે આગમિક વારસાને સુરક્ષિત રાખવાના હેતુથી
ધાન્ય પાસે હાથના બનાવેલ કાગળો પર લખાવવાનું કામ ચાલે છે.

તેમાં જીવનશુદ્ધિના પ્રધાન અંગરૂપ શ્રીનવકારમહામંત્રની
રાધનાને લગતું આ પુસ્તક હાલમાં દુર્લભ હોઈ મુમુક્ષુ આરાધકોની
ગણીને ધ્યાનમાં લઈ પૂજ્ય મહારાજશ્રીની દેખરેખ નીચે ટૂંકા
મયમાં પણ તૈયાર કરાવવાનું સાહસ કરેલ છે.

તે દેવ-ગુરુકૃપાને આરાધકોની ભાવશુદ્ધિ માટે સફળ કરે
વી પ્રાર્થના છે.

અને દુરાચારરૂપ ખડ્ગ (તલવાર) લઈ અનાદિકાળથી દરેક જીવાત્માની પૂંઠે પડયો છે) પણ હતવીર્ય બની જાય છે. તેનું જોર કંઈ ચાલતું નથી, પરિણામે આરાધક ભાગ્યશાળીના મુખારવિંદ પર પૂર્ણ નિર્ભયતા અને સ્વસ્થતા ઝળકે છે.

તેમજ આરાધક મહાનુભાવ પોતાના શિરછત્રરૂપે શ્રી નમ૦મહામંત્રની પરમોચ્ચ આધ્યાત્મિક શક્તિઓ અને દરેક વર્ણે ૧૦૦૮ ઉત્કૃષ્ટ વિદ્યાઓની મહાશક્તિઓના સંયુક્ત ઓજસ્વી પ્રવાહને પોતાના મસ્તકે વરસતો કલ્પી અવર્ણનીય પ્રસન્નતા અનુભવે છે.

આ સઘળો ય આરાધનાના રાજમાર્ગે સફળપણે સંચરવાનો ધપવાનો કે વિકાસ કરવાનો આધાર **શ્રી અરિહંત પરમાત્માના** સફળ માર્ગ નિર્દેશરૂપ શાસન ઉપર છે.

તેથી આ ચિત્રમાં મધ્યભાગે સૌથી વધુ તેજસ્વી તારકસમા **શ્રી અરિહંત પરમાત્મા** દર્શાવ્યા છે.

આ રીતે આ ચિત્રમાં સાધક સાધનોના ઉપયોગમાં વિક્ષેપ ઊભો કરનારા અનાદિકાલીન સંસ્કારોના ગૂંચવાડા ઉપજાવનાર બાધક કર્મસત્તાના ચિત્રવિચિત્ર પ્રકારો પર વિજય મેળવી શી રીતે સફળ આરાધના કરવી ? તેનું સંક્ષિપ્ત સર્વાંગસંપૂર્ણ દિગ્દર્શન જણાવ્યું છે.

અધિકારી મુમુક્ષુ જીવો ગુરુગમથી વિશેષ ખુલાસો મેળવી જીવનને મહામંત્રની વિશદ આરાધનાના મર્મને સમજી મંગળમય આરાધનાના ભાગ્યશાળી બને.

